

הסיפור שלנו קרב תל סאקי

שבת ויום כיפור 6.10.73, בשעה 14:00, החלה הרעשה ארטילרית כבדה לנחות על רמת הגולן, כשלב ראשון בהבקעת קו כוחותינו. זו היתה תחילתה של מלחמת יום כיפור בחזית הצפון, ותחילתם של קרבות הבלימה ברמה.

הכוחות הסורים פרצו לשטחינו בשלושה מאמצים דיביזיוניים עיקריים: בצפון רמת הגולן – פרצה דיוויזיה 9 הסורית, במרכז רמת הגולן פרצה דיוויזיה 7. בדרום רמת הגולן פרצה דיוויזיה 5 הסורית. מול הכוחות הסורים עמדו מספר קטן מאוד של טנקים ישראליים. ליד מוצב 116 בפיקוד יוסי גור, נלחמו חמישה טנקים מפלוגה ו' מגדוד 74 של חטיבה 188, אשר עשו ככל יכולתם להגן על המוצב ולמנוע את חדירת הסורים לשטחנו, אך כבר בשעות הערב התברר כי כמות הפגזים שבבטן הטנקים לא מספיקה כדי לעצור את הזורים, אך למרות שנגמרו להם הפגזים, ולמרות שאיבדו אחד ממפקדי המחלקות, הם המשיכו להילחם במקלעים עד שקבלו הוראה להגיע לתל-סאקי כדי לתדלק, ולחמש את שלושת הטנקים שנותרו שמישים, ולפנות את הנפגעים שלהם.

כוח שריון נוסף מפלוגה ד' מגדוד 82 של חטיבה 7, שנשלח לתגבור הגזרה, נתקל בטנקים סוריים שהיו כבר בשטחינו. בקרב קצר וקשה הם איבדו 3 טנקים, וגם הם הגיעו לתל-סאקי.

עם רדת הלילה, ארבעת הטנקים התקינים עלו על תל סאקי חלקו תחמושת ודלק עם שני הטנקים הריקים של פלוגה ו' והתארגנו להגנה. בלילה החלה לנוע חטיבה ממוכנת 132 הסורית, שעברה את הפרצה על הכביש הראשי לכוון דרום, אולם מעט אחרי חצות, כשחלפה סמוך לתל-סאקי, הלוחמים על התל פתחו לעברה באש חזקה, ותנועתם נעצרה.

מנחם, מפקד התל, דיווח למג"ד על השיירה, אולם לא ידע אם חלק מהנגמ"שים הסורים הצליח לעבור את התל דרומה לכוון רמת מגשימים. המג"ד החליט לשלוח חסימה בהרכב של שני נגמ"שים בפיקודו של בני חנני הי"ד אל פאתי רמת מגשימים הצפוניים, כדי להבטיח ששום נגמ"ש סורי לא יוכל להיכנס למשק.

במהלך שעות הלילה יצא שני טנקים מן התל לכוון צפון כדי לפגוע בשיירת הנגמ"שים שהיתה עליו, וטנקים מן התל ירו עליה. הסורים ספגו אבדות, אך לבסוף פגעו בשני הטנקים, שנאלצו לחזור על עקבותיהם לכוון תל סאקי. שאר כוחות החטיבה הסורית הצטופפו ממזרח לכביש הראשי סמוך למרגלות התל הצפוניים, וניהלו מול התל קרב סטאטי במשך כל הלילה.

יום ראשון, 7.10.73 מעט אחרי עלות השחר, שני נגמ"שים סוריים מתקרבים אל רמת מגשימים, ובהגיעם לטווח השמדה יעיל של החסימה, הושמד הנגמ"ש הראשון. הנגמ"ש השני סב במהירות על עקבותיו ונסע חזרה צפונה לכוון התל. מעט לאחר מכן, טנק ישראלי מתקדם במהירות מכוון התל לדרום, עוצר ליד הכוח של בני חנני ואריאל ויסמן ("פיץ") הי"ד מגדוד 50 של הנח"ל המוצנח, המאבטחים את פינוי האזרחים מרמת מגשימים. מפקד הטנק מספר ללוחמים על התופת ומה שקורה בתל סאקי, ומזהיר שלא יעזו להגיע לשם. הטנק ממשיך לבונקר באל-על וחוזר על עדותו גם בפני מג"ד הצנחנים יורם יאיר (יה-יה) ושאר הלוחמים.

כאשר מאיר היום, מתארגנים הכוחות של חטיבה 132 הסורית לכבוש את תל סאקי, כדי להמשיך במשימתם דרומה. הם מארגנים רתק חזק על הגבעה המסולעת, מסתייעים בארטילריה קלה שברשותם, ובטנקים של החטיבה, כדי להסתער על התל שוב ושוב. כל ההסתערויות נהדפו, אולם כמות התחמושת העומדת לרשות מגיני התל הולכת ופוחתת. מנחם מבין כי יכולת חייליו למנוע את כיבוש התל תלוייה בכמות התחמושת והלוחמים, ומבקש מהמג"ד ברשת הקשר תגבור או אישור נטישה. המג"ד יה-יה שואל את הפיקוד והתשובה שלילית. לאור הדיווחים מתל סאקי על ניסיונות חוזרים ונשנים של הסורים לכבוש את התל, בני חנני, חוזר ומבקש אישור לצאת לתל ולבסוף יה-יה מאשר לו לנוע אל התל בהפתעה במטרה לחלץ את הלוחמים על התל – ואם התנועה חזרה לא תהיה אפשרית – לפחות יתגבר אותם בלוחמים ותחמושת. בני ופיץ דוהרים בשני נגמ"שים עמוסי לוחמים בניסיון החילוץ/תגבור. כשהם מגיעים למרגלות התל, הם אינם רואים את החטיבה הסורית למרגלותיו הצפוניים של התל, ובהם עשרות טנקים כמאה נגמ"שים ואלפי חיילים סורים. בני ופיץ, כל אחד מהנגמ"ש שלו, מדווחים בקשר שהם פורקים ומסתערים, ואז נשמע מטר יריות, פיצוצים עזים, זעקות ודממה. מנחם מדווח מהתצפית בראש התל, כי כשהשתרר השקט נשמעו קולות של יריות בודדות... וידוא הריגה.

כאשר מהדיווחים הזורמים למפקדת הגדוד באל-על ברור שהחילוץ נכשל, ובשטח נותרים חיילים פצועים והרוגים, מקבל יצחק כנען, מפקד פלוגה א, שהלוחמים שלו מכותרים בתל סאקי וחלקם פצועים והרוגים מניסיון החילוץ הראשון, ממג"ד הצנחנים יורם יאיר (יה-יה), לצאת עם נגמ"ש נוסף כדי לסייע ולחלץ את הכוח של בני ופיץ. על אף שכל הלוחמים בבונקר באל-על יודעים מה עלה בגורל חבריהם מכוח החילוץ

הקודם ושמעו את דברי מפקד הטנק על הגיהינום בתל סאקי, כול הלוחמים בלי יוצא מן הכלל עומדים ומתנדבים לצאת לתל. למרות שיש רק ששה מקומות בנגמ"ש, הם לא מוותרים ועל ששת המושבים - מצטופפים 11 לוחמים נחושים...

יום ראשון, 05:30 בבוקר. כנען דוהר לכיוון התל וכשמגיע למרגלותיו, מחליט לרדת מהכביש ולהסתער על המסולעת, המלאה חיילים סורים שאינם מאפשרים לכוח של כנען גישה לעליה לתל. הכוח כובש את הגבעה המסולעת, תוך שהוא צובר נפגעים, וכשהוא מגיע לראש הגבעה המסולעת - רוב לוחמי הכוח פצועים והרוגים. הם נחלצים לאחור, ועולים רגלית על התל מצידו הדרומי. בערב, אחד הלוחמים, ברוקנטל מאיר, מגיע לאל-על ומספר שכנען המ"פ פצוע קשה בשטח עם עוד לוחם, מדמוני, והשאר הרוגים. יה-יה המג"ד מקבל פקודה מפיקוד צפון להתפנות לכיוון הכנרת. יה-יה אכן מורה ללוחמים להתפנות אך נשאר עם שני קציני הקשר וסמל מבצעים במפקדת הגדוד באל על.

סמוך לשעה 08:30, תל סאקי נכבש על ידי הסורים, והבונקר בו נמצאים הלוחמים מותקף ברימונים וברי. יצחק נגרקר יוצא להכנע ומספר לחולית הטיהור כי כל החיילים בבונקר הרוגים.

לאחר כיבוש תל סאקי, והתארגנות ממשכה חטיבה ממוכנת 132 הסורית את תנועתה לכיוון דרום, לאחר שתנועתה דרומה נעצרה מאז סמוך לשעת חצות אמש. בשעה זו כבר נמצאים כארבעה טנקים ראשונים של כוחות המילואים של צה"ל המנסים לחסום את מעבר אל-על.

ביום שני, בעלות השחר. הצבא הסורי עומד מאות מטרים מהגדר של הבונקר באל על, ומתכוון להמשיך בתנועה דרומה באור יום, אך צה"ל פותח בהתקפת-נגד לכיוון צפון. עם כוחות אוגדת מוסה פלד, הנעים צפונה, מוביל המג"ד יה-יה כוח משולב של שריון, חיילים מהגדוד וכוח רפואה גדול, כדי לחלץ את הלוחמים שאולי נשארו בחיים, לאסוף את חללי כוחות החילוץ הראשון והשני ולמצוא את כנען הפצוע והלוחם שאיתו שנמצאים עדיין בשטח.

עם הגעת הכוח למרגלות תל סאקי יה-יה מורה לדן אלמגור, לוודא שגופות ההרוגים לא ממולכדות, כדי לאפשר איסוף וזיהוי בטוח, ולהביאם לקבר ישראל. כוח נוסף מטהר את התל מחיילים סורים שעדיין עליו.

קצת אחרי שעה 12:00 בצהריים. הכוח משלים את משימת טיהור התל מהסורים, את זיהוי ואיסוף החללים, ותוך כדי כך, גם מגלה את לוחמי התל הפצועים שעדיין חיים בבונקר הקטן בו הסתתרו למעלה מ-30 שעות.

דבקות במשימה וחתירה לניצחון. הלוחמים פעלו באומץ לב נוכח כל הסכנות והמכשולים שבפניהם, ודבקו במשימתם בנחישות ובתבונה, עד כדי חירוף הנפש.

בקרב תל סאקי ולמרגלותיו בציר הנפט, עמדו לוחמי הצנחנים והשריון מול כוחות אויב עצומים, ולמרות שלכאורה לא היה סיכוי, הם המשיכו להילחם עד שאזלה להם התחמושת ולמרות נחיתות מספרית קשה, לבלום את המתקפה הסורית. צוותי הטנקים של יואב יקיר ז"ל, נתי לוי, ניר עתיר ומוטי אביעם עברו מטנק לטנק אחרי שהטנקים שלהם נפגעו, והמשיכו להילחם נגד כוחות אויב עצומים. הם הראו מקצועיות למופת והשמידו את מרבית טנקי האויב. כוחות החילוץ של בני חנני ז"ל, אריאל וייסמן (פיץ) ז"ל ויצחק כנען, בניסיונות לחלץ את החברים הלכודים על התל, הסתערו מול כוחות סורי עדיפים ללא שיעור ורובם נהרגו. כוח החילוץ השלישי של יה-יה הגיע לתל סאקי עם קומץ לוחמים, כשהם פורצים דרך כוחות סורים עצומים, לחלץ את כנען, ודן אלמגור עשה עבודת קודש, כשעבר ובדק את החברים שנפלו חלל לוודא שהם לא ממולכדים, ולזהותם, כדי למנוע מצב של נעדרים או לא מזהים.